

DE BENDE VAN BARTJE B.

THEO HUTING

BARTJE BEERENDSEN
[1879 – 1962]

VOOR OPA

=Het leven heeft geen zin, maar ik wel!=
Maarten van Roozendaal

ISBN: 9789465461953
Redactie: Mientje Huting
Omslagontwerp: Theo Huting

© SCHOOLMEESTERWERK 2026

Kaarsrechte wegen en volmaakt rechthoekige stratenpatronen, zoals in ruilverkavelingsgebieden en nieuwbouwwijken uit de jaren '60, hebben me nooit kunnen bekoren. Wat ik erin mis, is de spanning van het onverwachte, zoals je dat in een bosgebied kunt aantreffen. Ik ben verzot op wegkrommingen en veel begroeiing langs de route, waardoor het zicht op een natuurlijke manier beperkt wordt, zodat je verlangend gaat uitzien naar wat er achter de volgende bocht verborgen ligt. Een wandeling over kronkelpaadjes in een geaccidenteerd coulissenlandschap is voor mij dan ook een euforisch genoegen! Kinderlijke romantiek misschien, maar impliciet ook een metafoor voor het leven, dat zich evenmin over kaarsrechte banen ontrolt en dat – als het meezit – vele onvermoede afslagen kent.

In mijn geval waren die allereerste afslagen overigens onvrijwillig en niet romantisch. Mijn moeder overleed in het kraambed en amper drie jaar later stierf mijn vader aan bloedkanker. Mijn opa was toen nog mijn enige familielid. Hij nam me in huis en heeft me grootgebracht. Opa was een heel fijne man. Hij was oprecht belangstellend, kon boeiend vertellen, maar ook actief luisteren en hij nam ook anderszins alle tijd voor mij. Hij was een gepensioneerd weduwnaar, een man met een brede blik en wars van vooroordelen. Elke dag stond hij me bij het schoolhek op te wachten en dan klom ik achter op zijn fiets. Meestal gingen we direct naar huis, maar bij goed weer nam hij me ook vaak ergens mee naartoe. We woonden in Oosterbeek en daar was genoeg te beleven, zowel in de bossen als langs de Rijnsoever. In de vroege zomer fietsten we naar Driel om kersen te kopen. En vaak gingen we naar de Westerbouwing om daar een ijsje te eten. Mijn ouders heb ik niet eens gekend, maar in het leven van alledag was ik me er absoluut niet van bewust een wees te zijn. Opa was er immers voor mij, altijd, en hij heeft me een fijne jeugd bezorgd!

Na de HBS ging ik in Nijmegen antropologie studeren, maar ik bleef bij Opa wonen. Ondanks zijn vitaliteit werd hij natuurlijk gewoon ouder. Ik hoefde hem niet te verzorgen, maar ik wilde er gewoon voor hem zijn, net zoals hij er altijd voor mij was geweest. In 1972 overleed hij,

op 97-jarige leeftijd. Ik werkte toen in het Afrika-museum in Berg en Dal en stond op het punt om te gaan samenwonen met mijn toenmalige vriendin. Dat had ik steeds uitgesteld, omdat ik Opa niet zomaar in de steek wilde laten. Zijn overlijden bood mij de kans op een nieuwe afslag. Dat klinkt egocentrisch en wellicht ook egoïstisch, maar ik ben er evenzogoed trots op dat ik tot op het laatst bij hem ben gebleven.

Omdat hij me heeft opgevoed, was Opa eigenlijk zowel mijn vader als mijn opa. Zo heb ik dat tenminste beleefd. Hij heeft me alles bijgebracht en ik heb daarbij mogen profiteren van zijn levenswijsheid. Hij had niet gestudeerd. Zijn inkomen heeft hij altijd met zijn handen verdiend. Rond zijn dertigste had hij in Arnhem een kleermakerij overgenomen, van een baas bij wie hij zelf in de leer was geweest. Op een fietstochtje heeft hij me ooit zijn voormalige bedrijfspand laten zien, een klein zaakje in de buurt van het Roermondsplein.

Opa had veel vaste klanten en kende heel wat mensen. Als we door de stad fietsten, werd hij regelmatig gegroet. Toch was Opa enigszins gereserveerd; we gingen zelden bij andere mensen op visite. Eén bezoekje herinner ik me echter nog heel goed.

Ik was een jaar of 7; het was kort na de watersnoodramp in Zuidwest-Nederland. Water was in mijn hoofd iets heel bedreigends geworden. Ik pakte spontaan Opa's hand toen ik zag dat we via een loopplank op een boot moesten stappen. Dat woonschip lag afgemeerd aan de Westervoortsedijk en werd bewoond door een oude, alleenstaande man. Hij en opa leken elkaar goed te kennen en ze spraken hartelijk met elkaar. Ik weet nog dat ik besuikerde koekjes van die man kreeg en dat Opa me vertelde dat dat krakelingen waren. Van Opa kreeg ik zelden koekjes, wel peperkoek.

Vele jaren later, ik zat in mijn examenjaar, serveerde Opa op een zaterdag bij de thee zomaar diezelfde krakelingen. Gelijk schoot me het bezoek aan de man op de woonschuit weer te binnen: "Wie was eigenlijk die man die in zijn eentje op een boot woonde?"

“Daar vraag je me iets”, zei hij; – mijn originele opa had deze koekjes niet toevallig in huis gehaald! “Deze man heeft ooit bij me gewerkt. Hij heette Bartje Beerendsen. Vorige week is hij overleden. Ik heb je bewust nooit iets over hem verteld, maar nu hij dood is, wil ik graag dat je alsnog zijn uitzonderlijke levensverhaal leert kennen.”

“Zoals je weet heb ik in 1904 een kleermakerij overgenomen. Beter is het misschien om te zeggen dat ik de zaak heb voortgezet. Mijn baas, bij wie ik op mijn veertiende in de leer was gekomen, was overleden en zijn dochters hadden geen interesse in het bedrijfje. Ik was pas 29, maar ik beheerste het vak tot in de puntjes. Dat had ik in de voorbije jaren wel geleerd. Ik vond het spannend, want ik moest om te beginnen natuurlijk wel de maandelijkse huur voor dat winkelpand op kunnen brengen. Maar ik was op dat moment nog niet getrouwd, dus enkel verantwoordelijk voor mezelf. Zodoende durfde ik de gok wel te wagen. Mijn bedoeling was om het als een eenmanszaak voort te zetten en geen personeel in dienst te nemen, hooguit een leerjongen. Dan had ik het soms misschien wel heel erg druk en moest ik lange dagen maken, maar dan had ik tenminste niet ook nog de zorg voor een medewerker en diens gezin.

En het is me gelukt. Ik heb de zaak overgenomen en prima draaiend gehouden. Ook tijdens de eerste twee oorlogsjaren liep het heel goed. Daarna zakte het tijdelijk wat in, maar vanaf 1920 heb ik doorlopend klandizie gehad. In de crisisjaren was het vooral veel vermaak- en verstellwerk, maar ik had altijd voldoende opdrachten.

Niet om onbescheiden te zijn, maar ik leverde prima vakwerk. Dat werd gewaardeerd en dat spreekt zich voort. Naast een groot aantal vaste afnemers had ik ook wel klanten die zich eenmalig een kostuum lieten aanmeten of die bij me kwamen om kleding te laten aanpassen. Op die manier heb ik het inderdaad altijd druk gehad.”

“In het najaar van 1923 deed zich iets aparts voor. Er verscheen een man in de zaak die meteen duidelijk maakte dat hij niet voor een maatpak kwam. Hij stelde zich voor als een medewerker van het Leger

des Heils. Of ik misschien iemand een nieuwe kans in zijn leven wilde geven?

Ik was al blij dat hij me niet tot heilssoldaat kwam bekeren! Natuurlijk was ik in principe bereid om iemand te helpen, maar wat was dan precies de bedoeling? Daarop legde hij uit dat zijn organisatie zich onder andere bekommerde om voormalige gevangenen die begeleid werden bij hun terugkeer in de maatschappij. Ze werden dan bij een baas geplaatst om ze aldus vastigheid te bieden en een inkomen, zodat ze niet snel in de verleiding kwamen om weer in de fout te gaan. Voor mij had hij een man van goed 40 jaar in gedachten die in de gevangenis tot kleermaker was opgeleid. Of ik deze persoon misschien in tijdelijke dienst wilde nemen?”

“Even was ik van mijn stuk gebracht. Ik zocht helemaal geen personeel. Er was zeker voldoende werk voorhanden, maar waarom zou ik in hemelsnaam een voormalige crimineel in mijn zaak willen opnemen, een moordenaar wellicht, of een psychopaat? Geen denken aan!

Mij werd echter verzekerd dat het ging om een gewezen inbreker, die zijn straf had uitgezeten en zijn leven gebeterd, en die het verdiende om opnieuw in de samenleving te worden opgenomen. Ze hadden het met hem geprobeerd bij een kleermaker in Groningen, maar dat hield geen stand, omdat hij zo’n heimwee had naar de omgeving van Arnhem.

Hij hoefde slechts een bescheiden loon te beuren en als hij eenmaal weer op eigen benen kon staan, zou hij vast wel ergens anders aan de bak komen. Het betrof dus een verzoek voor beperkte tijd. En als het absoluut niet beviel, kon ik er ook zo weer vanaf. Of ik niet op zijn minst hierover wilde nadenken?”

“Inmiddels was ik getrouwd en al vrij gauw was ook jouw vader geboren. Samen met je oma heb ik overwogen wat ik met dit verzoek aan moest. Zij keek er natuurlijk ook van op, maar je oma had een warm kloppend hart en ze wees me erop dat je ook iets moet overhebben voor mensen die het nu eenmaal minder getroffen hebben met de wereld en met zichzelf. Bovendien was ze aangenaam